Ա. ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 236 ՇԱԲԱԹ, 8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1899 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1899 (Ն. Տ.)

10 ՓԱՐԱ

ՏԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՃԻՒՃԻԼԻԿԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, Պապը Ալի ճատտեսի, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ

سوريه عزتلو صاحبنك ورهانتاك عزتلو
ادارهخانه سي
باب عالى جاده سي نومرو ٢٠

Direction du Journal Arménien
SOURHANTAG
20. Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ԵՏ ՁԻ ՏՐՈՒԻԻՐ
Խմբագրութեան ուղղուած ամէն գրութիւն

ԹՂԹԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 75
6 » » » 40

ԳԱՒԱՌԱՆԴԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը վրէ վրայ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 100
6 » » » 50

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը վրէ վրայ
12 ամիսը կանխիկ ֆր. 22
6 » » » 11

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրշ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց
համար մասնաւոր պայմաններ։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ կր հրատարակուի ամսաւացիներր պրշալոյսին։

ԹՐԱՆՍՎԱԼԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԻ ԿՈՂՄԸ

Ա.

Պատերազմի իրաւունքներուն հաւատացողներէն չենք՝ երեք պատճառներով։ 1. Պատերազմը ինքնին արդարութեան դառին հակասութիւնն է միշտ։ 2. Չէ եղած պատերազմ մը, որուն մէջ պատերազմիկներուն երկու կողմն ալ չպնդեն թէ արդարութիւնը իրենց կողմն է, և թէ արդարն Աստուած անշուշտ իրենց հետ կը գտնուի եւն. և որովհետեւ չի գտնուիր դատ մը, որուն մէջ մէկ կողմը անիրաւ չըլլայ, ուստի իրաւունքի խօսքը, պատերազմի՝ լոկ արուեստական մէկ պատրուակն է։ 3. Պատերազմին թէ՛ սկզբնաւորութեան, թէ տեւողութեան և թէ վախճանին իրաց կացութեան վճիռը տուողը արդարութիւնը չէ՝ այլ կոյր ղէնքը։

Բայց պատերազմի մէջ ինչպէս որ յաղթող կողմը իրաւացի կ'ըլլայ, նոյնպէս ալ անյաղթ կողմը անիրաւ կ'ըլլայ։ Nothing succeeds best than success.—Բան մը չկայ որ յաղթութենէ աւելի յաղթի։ Միայն սա տարբերութիւնը կայ որ այսօրուան անյաղթ անիրաւը երէկ վաղն ալ յաղթուիլ սկսի, ու-ւրմն հետեւանք եղող անիրաւութիւնն ալ իրաւունքի կը փոխուի։

Եւ որովհետեւ ներկայ յաղթութիւնը Թրանսվալի և Օրանժի կողմն է, ուստի բոլոր անիրաւութիւնը Անգլիոյ կողմը կը մնայ, ըստ ղէնքի տրամաբանութեան։

Արդ՝ ըստ մեր կարծեաց պատերազմին մէջ ամենեւին նշանակութիւն չունեցող իրաւունքներու տեսակէտով, թէ՛ երկու պատերազմիկ կողմերուն, և թէ անոնց իւրաքանչիւրին կուսակիցներուն առարկութիւնները անգամ մըն ալ աչքէ անցընենք, քանի որ մեզի վճռա մը չունի, և ոմանց հաճելի կրնայ ըլլալ։—

ՊՕԷՐՆԵՐԸ. — Մենք Ափրիկէի հարաւային ծայրը, Ալանտեան և Հնդկական ովկիանոսներու միացած տեղը՝ Բարէյոյի Իւլուխը հանդարտիկ Հոլանտական գաղթականութիւն մը հաստատած ենք, մեր աերութեան ահաւոր ծովային զօրութիւն մը եղած ատենը։ Այդ ամբարտաւան Անգլիացիները մեզի հանգիստ չթողուցին։ Մեր ահագին ծովային զօրութիւնը խորտակել, և առաջնակարգ տերութիւններ երբորդ կարգի տերութեանմը կարգը իջեցնել եառքը, մեր Բարէյոյի գաղթականութիւնն ալ զարնելով, մեզի երկրին ներսերը մղեցին, և Ափրիկէի հարաւային ծայրը իրենք հաստատուեցան։ Ատեն մը վերջ՝ ձգած տեղերնուս ալ վռնտեցին մեզի, և մենք ալ տախտուեցանք աւելի ներսերը երթալով. Թրանսվալի և Օրանժի հանրապետութիւնները հաստատելու։ Երկիրը չէնցուցինք. արտեր, ագարակներ և ուրիշ երկրագործական միջոցներ պատրաստելով, մեր ճակտին քրտինքովը կ'ապրէինք և հանգիստ կ'ընէինք։ Ինչպէս Ֆրանսացիները, Գերմանացիները եւն., նոյնպէս և այս ներնգաւառը Անգլիացիները նորէն եկան և մեր մէջ հաստատուեցան։ Բայց ատենք՝ մեզի պէս երկրագործ ժողովուրդ չէին. և որովհետեւ մեր պ ժրախտութեամբ, մեզ հանդարտ ապրեցնող հոգին տակ ագին հագին ոսկիի հանքեր կան եղեր, որոնց գոյութեան տեղեկութիւն չունէինք մենք, այդ հանքերը, սրտին ախորժակը ագահ Անգլիացիին որ քաղաքակիրթութեան իրաւունքը պատրուակ բռնելով, հիմա այս վերջին ապստամբութիւնիս ալ մեր ձեռքէն խլելու կ'աշխատի։ Բայց հիմա մենք չատցած և զօրացած ենք։ Արդէն պատերազմի դաշտին վրայ 77000 զօրք ունինք՝ էն վերջին կատարելութիւններով օժտուած զէնքերով զինուած. բոլոր զինուորական կարեւոր դիրքերը մեր ձեռքն են. մինչդեռ վերջին հատած օգնական զօրքերով մեկտեղ, Անգլիացիներուն մեզի դէմ ունեցած զօրութիւնը, սակաւին տասը հազար հոգի պակաս է մերինէն։ Թրանսվալ և Օրանժ, Բարէյոյի պէս ծովեզերեայ երկիրներ չեն։ Անգլիական զրահաւորներու ուժմբերէն վախ մը չունինք։ Անգլիացիներուն դէմ մեր հայրերնիքը պաշտպանելու համար, յամառքը ունինք, ուր ի հարկին 120,000 հոգիի կրնանք բարձրացնել մեր պատերազմիկներուն թիւը։ Մենք մեր երկրին մէջ ենք։ Իսկ մեզի դէմ պատերազմող թըշնամին 7-8 հազար մղոն հեռուն է և ովկիանոսներով մեզմէ բաժնուած, որով անոր կրելիք դժուարութիւնը, մերինէն տասնապատիկ աւելի մեծ կ'ըլլայ։ Պիտի կրնանք պաշտպանել մեր անկախութիւնը թշնամին ներսու և չհամոզ յարձակման դէմ. և այս իրաւունքին ամէն կերպ քաջալերութիւն կուտայ մեզ՝ Անգլիացիները մինչև ծովը ետ մղելու, և ծովը թափելու ամէն անունք ունինք կարենան ազատիլ մեր մահացու գնդակներէն կամ ռումբերէն, և կամ խումբ խումբ մեր ձեռքը գերի իյնալէ։ Հնդկաստանէն, Քանատայէն, Աւստրալիայէն, Պերմանիայէն և բազմաթիւ ուրիշ տեղերէ երկիրներէ չկշտացող այն որկրամոլ Անգլիացին, Ափրիկէի հարաւի մասին մէջ գտնուող Հոլանտական երկու փոքրիկ հանրապետութիւններուն մէջ պիտի կործանի. որովհետեւ արդարութիւնը մեր կողմն է անուրանալի կերպով։ Մեր վրայ գալու համար իրենց երկրէն մեկնող Անգլիացիները, անգամ մըն ալ Անգլիոյ ծովեզերքին երթը չպիտի տեսնեն, որովհետեւ արդարութիւնը մեր կողմն է։ Թէպետեւ կը յուսայինք թէ Եւրոպական տէրութիւններու միջամտութիւնը մեր դատին օգնութեան պիտի հասնէր. բայց մինչեւ հիմա հակառակը պատահած ըլլալուն համար չենք ցաւիր. սրովհետեւ առանց ուրիշին օգնութեանը, մենք մեր գործը աւարտելու կարող եղած ենք. որովհետեւ արդարութիւնը մեր կողմն է։ Անգամ մը Անգլիացիին անիրաւ և աշխարհակործան միրապետութիւնը Հարաւային Ափրիկէէ դուրս վանելնէս ետք, Թրանսվալէ սկսելով մինչեւ Բարէյոյի Իւլուխը, ընդարձակ Հոլանտական կառավարութիւն մը պիտի հաստատենք. կառավարութիւն մը, որուն փառքին վրայ պիտի նախանձի մեր ձեռքով իսկ նուաստացած այն ամբարտաւան և ամէնուն ատելի Անգլիան, որովհետեւ անիրաւ է։

Ահա այս է Հոլանտացի Պօէրին դատաքը կամ կարծիքը։

Ասոր հակառակ կողմը, այսինքն Անգլիացիին ալ դատքը կամ կարծիքը, կամ լաւ եւս արդարութեան տեսակէտը քննենք յաջորդ յօդուածով։

Լ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՄԲՌՆՈՒՄՆԵՐ

«Նիւ Եօրքցի Երկրագործ» թերթին մէջ հետեւեալը կը կարդանք։—

Նիւ Եօրք քաղաքը ծովակալ Տիւէյի չքեղ ընդունելութիւն մը բրաւ։ Արդէն այս մեծ քաղաքը հանդիսաւոր օրերու մէջ սովորաբար մասնաւոր պերճութիւն մը կ'առնէ, բայց այս անգամուանը անօրինակ էր կրնայ ըսուիլ։

Միլիոնաւոր մարդիկ խռնեցան փողոցներու մէջ, և նաւային դիւցազնին կեցցէ՛ներ պօռացին, մինչեւ որ ձայնները մարեցան։ 40 տարի չարունակ իր գործին մէջ կրթուող մարդու մը պաշտօնը դասացուցիչ կերպով կատարելու տեսարանը կը հիացնէ Ամերիկեան ժողովուրդը։ Կարգ մը բազմարժէք կոռելլոս Դէյենաներ, որոնց գինը վճարած էր Սպանիացի դիւզային, խորտակուեցան աւելի արժէքաւոր կարգ մը կոռելլոս Դէյենաներու կողմէ, որոնք գնուած էին Ամերիկեան պորտօրին աշխատութիւնով։

Առանց ստորնացնել ուզելու արժանիքը Տիւէյի, որ համեստ և զօրաւոր նկարագրի տէր մարդ մըն է, և իր երկիրներուն մէջ Ամերիկեան արիւն կրող ամէն ոք իրմով պարծենալու զօրաւոր պատճառներ ունի, կ'ուզենք ցինքը բաղդատութեան դնել հնարիչին հետ Գոնգորտի խաղողին, որմէ Թոնօներ սպառեց այնքան ախորժակով, Տիւէյը և իր նաւային զինուորները ողջունող անհամար ամբոխը։

Ան ալ օրուան դիւցազնին պէս Նիւ Ինկլէնտցի էր Պուլ անունով։ Բոլորովին անծանօթ ապրեցաւ, և մեռաւ չքաւորութեան մէջ։ Առած էր վայրի և լիթու ազուէսի խաղողը, և զայն մշակելով ու զարգացնելով տզգային գնծութեան և չհու ազբիւր մը կազմած էր։ 40 տարի առաջ ողկոյզ մը խաղողը պերճանք մը կը սեպուէր զոր միայն հարուստները կը վայելէին. հիմա միլիոնաւոր ժողովուրդ կուտան զայն 6 բառնոը 10 սէնթի (օխան 50 փարա գրեթէ)։

Արեւելեան երկիրներու խաղողի առուտուրը որ Գոնգորտի խաղողին կազմուելէն ետքը սկսած է զարգանալ, մեր երկրին համար այնչափ գումար մը հասոյթ մը կը բերէ որչափ Փիլիպպեան Արշիպեղագոսէն չենք կրնար ակնկալել երբէք։ Ահա յաղթութիւն մը որ իր եռեւէն աբիւնի արատ չի ձգեր, որ ամէն մարդ հարուստ կ'ընէ և ոչ ոք թշուառ։ Իրական քաղաքակրթութիւն է կործանողը մինչեւ հիմունքը բարձրացնել, և ստեղծողը բոլորովին մոռնալ։

Այս երկու մարդիկ ալ իրենց կոչումին հետեւեցան. երկուքն ալ յաջողակ եղան, մին կործանելու և միւսը ստեղծելու մէջ։ Բայց, ահա տեսէք աշխարհի արդարութիւնը, որ մին պատիւներու ներքեւ թաղուեցաւ, մինչդեռ միւսը անօթի մեռաւ։ Ե. Գ.

ՎԱՆԱՅ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ(1)

Երկրագործութիւն։— Վանայ կոստակալութեան հողը թէեւ շատ տեղ առաջին կարգի բարեբերութիւն չունի, սակայն սկիզբէն ի վեր բնակչաց աշխատասիրութեան եւ երկրագործական հմտութեան չնորհիւ, լաւ մշակուած է և պտղաբեր դարձած։ Վանայ գաւառը իր շրջակայից համար, Պիթլիս, Պարսկաստան, երբեմն եղած է ցորենի շտեմարան մը, թէեւ հիմա, երաշտութեան պատճառաւ, ինքը կը կարօտի գուրսէն բերուած արմտիքի։ Վանեցի երկրագործը (մանաւանդ Արճէշի և Աւզէվազի կողմերը) լաւ կը ճանչէ իր մշակած հողերը, գիտէ թէ ո՛ր, ե՛րբ և ի՞նչ տեսակ սերմ ցանելու է։ Ի հնուց նոյն իսկ Խալդեաց ժամանակէն սկսելով, Վանայ գաւառին երկրագործը ճանչցած է արհեստական լիճերու և առուներու օգուտը, ոռոգմանց դիւրութեան համար, և չանացած է չատցնել զանոնք. նոյն իսկ իր երկրագործական գործիքները, գութան, արօր. սայլ ևլն. աւելի ճարտարութեամբ գիտէ պատրաստել քան չրջակայ գաւառաց գիւղացիները։ Ուրեմն Վանայ նահանգին եթէ քաղաքացի դասակարգը արհեստներու ընդունակ եղած է և է, գիւղացի դասակարգն ալ երկրագործութեան մէջ մեծ յաջողակութիւն ցոյց տուած է։ Սակայն դժբախտաբար, այժմ երաշտութեան և երկրագործ դասակարգի աղքատութեան պատճառաւ հողագործութիւնը իյկած է. այնպէս որ արմտաց սղութիւնը ճնշող ճանգամանք մը ստացած է։ Դիտելի է նաև որ հողագործ դասակարգը հետզհետէ կը զրկուի իր հողերէն, զորս կը գրաւէ անխիղճ վաշխառուն, որ օգտուելով աղքատ և տգէտ գիւղացիին անմխիթար վիճակէն, իր փոխ տուած չնչին դումարին տոկոսները իրարու վրայ կը բարդէ և օր մըն ալ զանի իր տէրտէրն կը դարձնէ, անոր հողը գրաւած ըլլալով։

Անասնաբուծութիւն։ — Վանայ նահանգը ունի բազմաթիւ արօտաչատ և մարգաւէտ լեռներ ու հովիտներ, որով գերազանցապէս կը հանդիսանայ իր անասնաբուծութեան ամենայարմար երկիր մը։ Նահանգիս երեսունի մօտիկ լեռնաբնակ Քուրդ ցեղերը իրենց գլխաւոր զբաղումը բրած են ոչխարաց և այծերու մեծամեծ հօտեր պահել։ Ամեն տարի Հալէպի վաճառականները բաւական մեծ թուով այծ և ոչխար կը գնեն Վանցի և Բազէշցի մէկ քանի վաճառականներու օժանդակութեամբ։ Այս տարեկան գնումներուն չնորհիւ, բաւական կլորիկ հարստութեան գումար մը կը մնայ նահանգին մէջ։ Եթէ անասնաբուծութիւնը աւելի խնամով եւ իր բոլոր ճիւղերով հետեւող գտնէ և կարեւորութիւն տանայ նաև գիւղացի դասակարգին մէջ, կըրնայ ապագային հարստութեան նոր ազբիւր մը ըլլալ։ Հայ գիւղացիներէն քիչեր ասկէ մէկ քանի տարի առաջ, անասնաբուծութեան կը հետեւէին. այժմ ազգաւորութեան պատճառաւ, մատով կարելի է ցուցնել մի քանի տասնեակ ոչխար ունեցող։

Վանայ ծովը.—Վանայ ծովը նահանգին համար տնտեսական ահագ կարեւորութիւն մը ունի։ Այս մեծ և ազի լիճը, որ 70 մղոն երկարութեամբ կը ձգուի Վանայ եւ Պիթլիսի նահանգներուն մէջտեղ, աշխարհագրական գեղեցիկ դիրք մը ունի, և հաղորդակցութեանց մեծ դիւրութիւն կ'ընծայէ։ Եթէ այս լիճը չըլլար, գուցէ իր տեղը չոր դաշտ գտնին մը կամ աւազուտ անապատ մը պիտի գրաւէր, ու երկրին կլիման հիմակուանէն մեծապէս տարբեր ըլլար։ Այս ծովակին վրայ կ'երթեւեկեն հարիւրի մօտ միակամ փոքր առագաստանաւեր, որ չրջակայ գաւառաց հետ իրը ամենակարճ հաղորդակցութեան միջոց կը ներկայանան, բայց ո՛չ ապահով։ Այս նաւերը կը փոխադրեն ճամբորդ, արմտիք, փայտ, ածուխ և զանազան բեռներ։ Վանայ ծովը նահանգիս բնակչաց համար երկու բնական հարստութեանց ալ աղբիւր է, այն է տառեխ ձուկ և ծովային աղ։ Բացի տառեխէ, ուրիշ տեսակ ձուկ չկայ այս ծովակին մէջ թերեւս իր չրին աստիճան մը աւելի աղի ըլլալուն համար։ Տառեխի որորդութիւնը տեղի կ'ունենայ գարնան, երբ այս ձուկերը ծովակին խորերէն ելլելով, դէպի անուշ չուրի հոսանքները կը դիմեն, սերնդագործութեան համար։ Ծովակը թափող գրեթէ մեծ և փոքր գետերու ընթացքներուն մէջ զանազան տեղեր թումբեր կը շինեն, և կը բռնեն ձուկերը, կողովներով։ Ուռկանի գործածութիւնն ալ վերջերս սկսած է։ Տառեխի որորդութեան արդիւնքը այնչափ առատ կ'ըլլայ որ, տեղացւոց բաւէլէ զատ, մեծ քանակութեամբ ալ չրջակայ գաւառները ու Պարսկաստան կը զրկուի։ Տառեխը անուշահամ ձուկ մըն է, սակայն հոտելէ պահպանելու համար, այնչափ մեծ քանակութեամբ աղ կը լեցնեն վրան, որ մասամբ իր անդարար յատկութիւնը և անուշ համը կը կորսնցնէ։

Ծովային աղը. զոր տեղացիք Քոչ կամ Քաչ կը կոչեն անմահօրէն, կը ստացուի ծովու եզերքը փոքր փոքր աւազաններ չինելով, և անոնց մէջ ծովու ջուրը արեւուն չերմութեամբ չոգիացնելով։ Ստացուած արդիւնքը խառնուրդ մըն է ծովու ջրի ամէն տեսակ քիմիական բաղադրութեանմը։ Սակէ զատ կերակուրի աղ (chlorure de

(1) Շար. երէկուան թիւէն և վերջ։

sodium) հանել չգիտեն։ Այս անզուտ ծովային աղը կը գործածուի գլխաւորապէս օճառաշինութեան և լուացարարութեան մէջ։ Քաղաքիս մօտիկ Աւանց գիւղի բնակիչները, որոնք գըլխաւորապէս նաւավարութեամբ և բորակ շինելով կը զբաղին, կ'ըսեն թէ Ս. Ներսէս Պարթեւէն ուսած են ծովային աղի պատրաստութեան այս եղանակը, զոր բնաւ բարեփոխել կամ յառաջացնել կ'երեւի թէ չեն փորձած ցայսօր։ Այս անզուտ աղը զտելով, կամ նոյն իսկ ծովուն ջուրը գիտական արդի մեթոտներով և մէկ քանի պարզ մեքենաներու օժանդակութեամբ վերլուծելով, կարելի է ստանալ, ոչ միայն կերակուրի զուտ աղ, այլ նաև իօտ, պրօմ, սօտա են.։

Վանայ ծովը կրնայ նահանգին վաճառականական մեկուսացեալ դիրքը մի քիչ բարւոքել, եթէ բաւական առնէ ի վեր ծրագրուած և ժողովրդեան կողմէ ջերմապէս փափաքուած մէկ երկու շոգենաւերը սկսին երթեւեկել անոր վրայ։

Հանքեր.—Վանայ նահանգը լեռնոտ երկիր մը ըլլալով, բնականաբար հարուստ պիտի ըլլայ նաեւ հանքերով։ Սակայն այսօր ոչ մէկ հանք չի շահագործուիր։ Թողունք ուրիշ հանքերը, եթէ միայն նաւթի և հանքածուխի հանքերը մշակուէին, այսօր հարստութեան մեծ աղբիւր մը պիտի կազմէին ժողովրդեան համար։ Նաւթի հանքը կը գտնուի նահանգիս Բերկրի գաւառակին Գործոթ կոչուած գիւղին մօտ, իսկ հանքածուխ գտնուած է ցարդ Սեւան գիւղի, և Շատախ և Նորտուզ գաւառակներու կողմերը։ Այս երկու հանքերուն շահագործումը գործ պիտի հայթայթէր գործաւոր դասակարգին և պանդխտութեան դէմ մեծ թումբ մը պիտի կանգնէր. Նաև վառելիքի և քարիւղի գինը մեծապէս պիտի աժաննար յօգուտ աղքատ դասակարգին՝ որ գրեթէ փայտ չի կրնար վառել և քարիւղով լամբարներ չի կրնար գործածել։ Նաև իբր արտածութեան նիւթ, քարիւղը և հանքածուխը տեղական ինկած վաճառականութեան վերակենդանութիւն պիտի տային։

Եզրակացութիւն.—Վանի տնտեսական ներկայ վիճակը, ինչպէս տեսանք, մխիթարական չէ. սակայն Վանայ պէս բնական հարստութեամբ օժտեալ վիլայէթի մը ապագան չի կրնար բնաւ յուսահատական ըլլալ։ Եթէ տեղացւոց ձեռներէցութիւնը և դրամագլուխը չբաւեն շահագործելու նահանգիս բընական հարստութիւնները, երկրագործութիւնը և ժողովրդեան արհեստի ընդունակութիւնը ու աշխատասիրութիւնը. զայն պիտի ընէ գուցէ օտար դրամագլուխը։ Ուրեմն ի՞նչ կը մնայ ընել մեզ, գաւառացւոցս, ոչ այլ ինչ, եթէ ոչ լաւ թափանցել ժամանակի ոգւոյն և այնպէս ընթանալ։ Սովրելու ենք ամէնէն առաջ որ ապագան գիտութեանն է։ Նաև պէտք է գիտնանք որ փոքր դրամագլուխներով այլ եւս գործ տեսնել կարելի չէ։ Միացեալ դրամագլուխ, գործարանական դրութիւն պիտի ջնջեն ապագային խանութպանութիւնը։ Ուշի ուշով ուսումնասիրելու ենք այն վիլայէթներու վիճակը, ուր արդէն մուտ գտած է օտար դրամագլուխը։ Ժամանակին և քաղաքակրթութեան յառաջդիմական ընթացքով, օր մըն ալ կարգը մեզի պիտի գայ։ Մեր արդի արհեստները, և վաճառականութեան մէջ մեր հայրեբէն մեզ մնացած մեթոտները, այն ատեն այլ եւս մեզի հաց չպիտի վաստկցնեն։

ՎԱՀԱՆ

Վան

ՀՈԳԵՒՈՐ ՊԵՏԵՐՆ Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Ցունաց Տ. Կոնստանդիանոս Պատրիարքը, Հայ-Հռոմէականաց Պատրիարք Տ. Պօղոս Ս. Էմմանուէլեան, Պուլկարաց Էկզարք Տ. Յոսէփ, Հայ-բողոքականաց ազգապետ Պօյաճեան Ցակոբ էֆ., Հրէից Խախամպաշիի տեղակալ Մօիզ Լէվի էֆ. երեքն իրենց գործակատարներուն հետ Կայս. Պալատ երթալով պատիւ ունեցան Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու։ Ցունաց Պատրիարքը ամենուն կողմէ շնորհակալական ուղերձ մը կարդալով, Ն. Կ. Վեհափառութեան Ծննդեան Տարեդարձին առթիւ իր բարեմաղթութիւնները և շնորհակալութիւնները յայտնեց, որուն ի պատասխանի Վեհ. Սուլթանը Իր գոհունակութիւնը յայտնելով, հրամայեց Իր կայսերական բարեւները հաղորդել իրենց ժողովրդեան։ Տ. Պօղոս Պատրիարքի կ'ընկերանար նաև իր փոխանորդը Տ. Աւետիս Արքեպ. Արփիարեան։

Օրմանեան Ս. Պատրիարք Հայրը ուշ հասած ըլլալով առանձին կերպով ներկայացաւ, որուն մանրամասնութիւնները Ազգային բաժնին մէջ հրատարակած ենք։

ՀԱՅ-ՀՌՈՄԷԱԿԱՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ

Եգիպտոսի Հայ-Հռոմէականաց առաջնորդին ընտրութեան ձեռնարկուած ըլլալով, հետեւեալ եկեղեցականները առաւելագոյն քուէն շահած են։ Սապաղեան Պօղոս Վ. 174. Դաւիթեան Սերովբէ եպսկ. 125, Թուրքեան Աւետիս եպսկ. 68, Արիկեան Յովսէփ Վ. 55, Նուրիհանեան Մինաս Վ. 56, Սայիղեան Վ. 46, Զըրեան Յովսէփ Վ. 23, Անդրէաս Վ. Աղեքսանդրեան 19, Ստեփան Վ. Արիկեան 19։ Այս ցուցակը ըստ օրինի Սինոդին կը ներկայանայ, որ անոր մէջէն ամենէն աւելի քուէ ստացողներէն մին գաղտնի քուէարկութեամբ առաջնորդ կ'ընտրէ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ
ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԱԼԻ ՄԻՋԵՒ

ՕՐՈՒԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկ գիշերուան հեռագիրները կը ծանուցանէին պաշտօնանկութիւնը Հարաւ. Ափրիկէի անգլ. զօրաց ընդհ. հրամանատար զօրավար Պըլլըրի, որուն կը յաջորդէն Մարէշալ Րոպէրթս՝ իբրեւ ընդհ. հրամանատար, և Լորտ Քիչնըր՝ իբրեւ սպայակոյտի պետ։ Ասիկայ անխուսափելի էր, նկատողութեան առնելով բուռն յուզումը, որ միշտ կը տիրէ Լոնտոնի ամէն դասակարգի ժողովուրդներուն մէջ։ Խնդիր է սակայն թէ՝ այս փոփոխութիւնը բաւական պիտի ըլլա՞յ իրաց կացութիւնը փոխելու Հարաւ. Ափրիկէի մէջ։ Այս առթիւ անկարելի է չյիշել ժողովրդեան մէջ պատմուած առակ մը, որ շատ ի դէպ կուգայ ներկայ պարագային.—Մէկ քանի անձեր օր մը մակոյկով փոքրիկ ուղեւորութիւն մը կ'ընէին ծովու վրայ. յանկարծ փոթորիկ մըն է կը փրթի, որուն վրայ մակուկավարը անմիջապէս վար առնել կը փութայ մակոյկին առագաստները։ Ճամբորդներէն մէկը, որ կեանքին մէջ առաջին անգամ նաւակ նստեր էր. «Ի՞նչ կ'ընես նաւավար, կը պոռայ. վերերը ի՞նչ կը փնտռես, տա՛կը նայէ տակը, վտանգը հոն է։» Այս խօսքը կրնայ ուղղուիլ ներկայ պարագային Անգլիոյ պատերազմական պաշտօնատան, և շատ իրաւամբ, հոս «տակը» բառով հասկնալով անգլ. բանակին կազմակերպութիւնը, որուն մասին լուրջ քննադատութիւններ կ'ըլլան ամէն կողմէ։ Թէեւ յաղթողին խրատ տուող տուող շատ կ'ըլլայ, բայց իրաւացի շատ կարեւոր կէտեր կան Գերման ըսպայի մը հետեւեալ դիտողութիւններուն մէջ.«Անգլիացիները կ'երեւակայեն թէ, կ'ըսէ նոյն սպան, քանի որ Ֆութպօլի, Լօուն-Թէննիսի, Քրիքէթի և մարմնամարզանքի վերաբերեալ ուրիշ խաղերու մէջ իրենց մրցակից չկայ, քանի որ անվեհեր ձի հեծողներ են և վերջապէս քանի որ բոլոր ըմբշամարտական խաղերուն մէջ առաջին են, հետեւաբար աշխարհի մէջ առաջին պատերազմիկներն ալ են իրենք։ Բայց ինչպէս ուրիշ բաներու. նոյնպէս նաեւ այս կէտին մէջ, յառաջդիմութեան գըլուխը գտնուելու իրենց յաւակնութեամբը հանդերձ, մէկ քանի դար ետ մնացած են։ Պատերազմը մարմնակրթանք մը չէ, ոչ ալ միանային կամ դնդերային ուժի գործ մը, այլ գիտութեան, և հանդարտ գլխով խորհրդածութեան գործ մը։ Ճակատամարտները գրասենեակի լռին առանձնութեան մէջ կը շահուին։ Պօէրներն ալ Անգլիացիներուն չափ յաղթող ըմբշամարտիկներ և նշանառուներ են, և անոնց չափ ճարտար կերպով ձի կը հեծնեն։ Բայց խելացութիւնն ունեցած են իրենց անձնական ճարտարութեան չվստահելու, և այս պատճառաւ իրենց պետ ընտրեցին գերման սպաներ։ Գերման զօրավար մը ստանձնած է Օրանժի պետութեան հրետանիին ընդհանուր հրամանատարութիւնը, և գերման սպաներ են որոնք իրապէս կը հրամայեն Ժուպէռ և Քրոնժէ զօրավարներուն բանակներուն։ Անոնք մեթոտիկ եղանակով ի գործ կը դնեն ռազմագիտական էն նոր և էն գիտնական եղանակները։ Այս սկզբունքները պարզող գիրքերը երբեք կարդացուած չեն անգլիոյ մէջ։ Մինչ մեր սպաները կ'ուսումնասիրէին զանոնք, Անգլիացի սպաները կա՛մ քրիքէթ կը խաղային և կամ աղուէսներու կը հետապնդէին։»

Լոնտոնեան թղթակից մը, որ արձանագրած կ'ըլլայ գերման սպային խօսքերուն, դիտել կուտայ թէ այս ճշմարտութիւններուն գիտակ չէ ժողովուրդը, որ անգլիացի զօրեղ մամլոյ մը շողշողուն խօսքերէն յափշտակուած, երեք ամիսէ ի վեր վստահութեամբ կը սպասէր փայլուն յաղթութիւններու(*)։ Օրուան նորաձեւութիւնն էր Անգլիոյ մէջ սա հռչակաւոր երգը.—

We don't want to fight,
But, by Jingoë, if we do,
We get the ships, we get the men,
We get the money too!

«Զենք ուզեր կռուիլ, բայց յանուն Ճինկոյի, եթէ պատերազմինք, նաւեր ունինք, մարդ ունինք, ու դրամ ալ ունինք։» Անգլիացի ժողովուրդը համոզուած է թէ՝ զօրքերու և դրամի զօրութեամբ վերջապէս յաղթութիւնը իրենց կողմը պիտի մնայ։ Այս վստահութիւնը խախտած ըլլալու է հիմայ Անգլիոյ մէջ։ Եւ արդէն կառավարութիւնը բոլորովին մասնակից չէ այս լաւատեսութեան։ Ամէնէն աւելի իր վախցած բանն է Քարեյոյսի գաղթականութեան մէջ Հոլանտական ծագում ունեցող ժողովուրդներու ապստամբութիւնը։ Անգլիական կառավարութեան այս երկիւղին աւելի ընդարձակ տարածութեան մը մէջ իրականանալու վտանգ կայ այժմ. վասն զի ինչպէս մեր երէկուան թիւին հեռագրալուրերու բաժնին մէջ երեւցաւ, ապստամբութեան ձայներ կը լսուին ոչ միայն Քարեյոյսի մէջ, այլև Պասութօլէնտի և Պէչուանալէնտի մէջ, որոնց բնակիչները վերցուցած են իրենց վստահութիւնը անգլ. բանակին վրայէն։

Անգլիոյ նոր սպառազինութիւնները։—Լոնտոնէ դեկտ. 15 թուով կը հեռագրեն թէ՝ Անգլիոյ պատերազմական նախարարը որոշած է զէնքի տակ առնել եօթներորդ զօրաբաժին մը, և ութերորդ զօրաբաժին մըն ալ սպառազինելու պատրաստութիւն կը տեսնուի։ Իւրաքանչիւր զօրաբաժին իբր 10,000 հոգիէ կը բաղկանայ։ Այս կերպով կայսութեան բոլոր կանոնաւոր զօրքերը զէնքի տակ առնուած պիտի ըլլան։ Նմանապէս խօսք կայ թէ՝ Մալթա, Ճիպրալթար, և ուրիշ անդրծովեան անգլ. ստացուածքներու մէջ գտնուած կանոնաւոր պահապան զօրքերուն տեղ քաղաքապահ զօրքեր պիտի դրուին, և այս կերպով տրամադրելի եղող զօրքերը Հարաւ-Ափրիկէ պիտի ղրկուին։ Միւս կողմէ պատերազմական պաշտօնատունը ծրագիր մը կը պատրաստէ, բանակը վերակազմելու և զօրահանութեան եղանակին մէջ արմատական փոփոխութիւններ մտցնելու։ Այս ծրագրին համեմատ. անգլ. կանոնաւոր զօրքերը որոնց թիւը այսօր 228,869ի կը հասնի (146,864ը գործօն և 82,005ը պահեստի բանակին համար) պիտի կրկնապատկուի։ Ծովային պաշտօնատունն ալ մտադիր է նոր վարկեր խնդրել նաւատորմի յաւելման համար, ի պատասխան Գերման նաւատորմի յաւելման ծրագրին։

Հաշտութեան խօսքեր.—Պերլինի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ զրոյց կը պտտի թէ՝ եթէ Զօր. Պըլլըր յաջողի Լէտիսմիթը ազատել (*), Անգլիա պիտի ընդունի Մեծ Տէրութիւններէն մէկուն միջնորդութիւնը՝ պատերազմին վերջ տալու համար։ Միւս կողմէ վիեննական թերթ մը կը գրէ թէ՝ Բրիտանիայի ամերիկեան հիւպատոսը Ուաշինկթըն երթալուն, նախագահ Մաք Քինլիի և Խորհրդարանին պիտի մատուցանէ նախագահ Քրիւկէրի մէկ նամակը, որով սա Ամերիկայի միջնորդութիւնը կը խնդրէ՝ պատերազմը վերջացնելու համար։ Թրանսվալի և Օրանժի պետութեան կատարեալ անկախութիւնը հիմնական պայմանն է եղեր զանոնք հաշտութեան։

Մոտըր-Րիվըրի մեծ ճակատամարտին մէջ ինկող անգլ. սպաներուն և զինուորներուն մէկ ցուցակը հրատարակուած է, ուրկէ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը քաղենք։ Պատերազմին մասնակցող Լորտ Մէթիուէնի գունդերուն մէջ ամէնէն աւելի կորուստ տուած է Հայլէնտըրներու խիստ բաժինը, որուն հրամանատարը՝ Զօր. Վօչոր սպաննուած է։ Անգլ. բանակին կորուստն է՝ մէկ զօրապետ, 2 դեր-գնդապետ, 3 հազարապետ, 5 հարիւրապետ և 3 տեղակալ մեռեալ։ 4 դեր-գնդապետ, 8 հազարապետ, 9 հարիւրապետ և 27 տեղակալ վիրաւոր։ Մէկ հազարապետ. 2 հարիւրապետ և 4 տեղակալ գերի բռնուած։ Ընդհ. գումար 23 սպայ և զինուոր մեռեալ, 152 սպայ և զինուոր վիրաւոր և 657 սպայ և զինուոր գերի ինկած Պօէրներուն ձեռքը։ Այս ցուցակէն կը տեսնուի որ անգլ. վիրաւորներու թիւը 152 է. սակայն Օրանժ Րիվըրէ քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Սրիթֆօնդէյնի և Մակէրսֆօնդէյնի ճակատամարտին մէջ վիրաւորուած 200է աւելի Անգլիացի սպաներ և զինուորներ հոն բերուեր են մասնաւոր կառախումբով։ Այս թիւը պաշտօնապէս ծանուցած թիւը չի բռներ. ճիշդը ո՞րն է արդեօք։

Զօր. Կէյթաքրի պարտութեան մասին մէկ քանի մանրամասնութիւններ կը բերեն երէկուան թղթարերով առնուած անգլ. թերթերը։ Անգլ. Կարմիր Խաչի բժիշկ մը և երկու հոգեւոր պաշտօնեաներ պատերազմին աւարտելէն վերջը անգլ. զօրքերու դիակները ժողված առէնին իրենց պատահած դէպքերը կը պատմեն թղթակցի մը։ «Երբ Սթորմպէրկի ահռելի պարտութեան գուժը հասաւ, կ'ըսեն Կարմիր Խաչի պաշտօնեաները, մենք Պըշմանս Հոք կը գըտնուէինք։ Մեզ ըսուեցաւ թէ անգլ. բանակը խառն ի խուռն նահանջած ըլլալով, մեռեալները և վիրաւորեալները կռուին դաշտը մնացած էին։ Իսկոյն դէպի Սթորմպէրկ ճամբայ ելանք, մեր հետ տանելով բազմաթիւ հիւանդանոց-կառքեր և պատգարակներ։ Երբ պատերազմին դաշտը հասանք Պօէր պահակներու խումբի մը հանդիպեցանք, որուն պետը շատ ազնուութեամբ վարուելով մեզ հետ թոյլ տուաւ մեզ մեր մեռեալները փնտռել։ Մինչեւ իրիկուն աշխատեցանք և երբ մութը կոխեց Պօէր զօրապետը մեզ արգիլեց անգլ. բանակատեղը վերադառնալ և Պօէրներուն մէջ մնացինք։ Զօրապետը հեռագիր մը ուղղեց Պլէօմֆօնթէյն, մեզի նկատմամբ բռնելիք ընթացքին մասին հրահանգ խնդրելով։ Յաջորդ առաւօտ նախագահ Շթէյնէ հասած հեռագիր մը կը հրամայէր մեզ ազատ արձակել։ Մեր կորուստներն են 25 ըսպայ և զինուոր մեռեալ, 68 սպայ և զինուոր վիրաւոր, և 607 սպայ և զինուոր գերի բռնուած. այս վերջիններուն վիճակը շատ գոհացուցիչ է. միայն գնդապետ Իկըր խիստ հիւանդ է։ Սթորմպէրկի կռուին մէջ մեր վերջիշեալ ահռելի կորուստին դէմ Պօէրները ունեցած են միայն 5 մեռեալ և 14 վիրաւոր։» Անգլիացի հոգեւոր պաշտօնեաներու տուած այս վերջին տեղեկութիւնը քիչ մը տարօրինակ է։ Ինչպէս կ'ըլլայ որ Անգլիացիներու 93 մեռեալ և վիրաւոր, ու 607 գերիներուն փոխարէն Պօէրները միայն 19 հոգի կը կորսնցնեն։ Սակայն պէտք չէ տարակուսիլ այս թիւին վրայ, քանի որ նոյն իսկ Անգլիացիներն են զայն ըսողները։

ՎԻԼՀԷԼՄ Բ. ԵՒ ԳԵՐՄԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.—Պերլինէն կը հեռագրուի թէ՝ Րայխստակի անցեալ հինգշաբթիի նիստէն ետք, յորում բուռն ընդդիմութիւններ եղան գերման նաւատորմին յաւելման ծրագրին դէմ, գերման կայսրը յայտարարեր է թէ պատրաստ է երեք տարի կէսր միայն ստանալ իր անձնական գանձուն յատկացած գումարէն, իրագործելու համար նաւատորմի ընդարձակման ծրագիրը։

ՓԻԼԻՊՊԵԱՆՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ.—Անցեալ հինգշաբթի Մասաչուսէթի երեսփոխան Պ. Ուիլեըմս, Խորհրդարանին ներկայացուց առաջարկ մը, որով կը պահանջուի ճանչնալ Փիլիպպեաններու անկախութիւնը, և ետ կանչել հոնկէ ամերիկեան զօրքերը. պայմանաւ որ Փիլիպպեաններու անկախ կառավարութիւնը հաւանի վճարել Միացեալ Նահանգներու ծախսուած 30 միլիոն տոլարը, և յանձն առնէ Ամերիկայի թողուլ ածուխի լաւ կայան մը, և արտօնել ամերիկեան նաւերը՝ ազատօրէն մտնել Փիլիպպեանց բոլոր նաւահանգիստները։ Այդ առաջարկին մէջ կ'աւելցուի նաև թէ Մ. Նահանգները պատրաստ են մինչեւ 10 տարի Փիլիպպեանները պաշտպանել օտար յարձակումներու դէմ։ Նոյն ժամանակամիջոցին մէջ Փիլիպպեաններու արտաքին գործերու վարչութիւնը պիտի գտնուի Մ. Նահանգներու ուղղակի հսկողութեան տակ։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔԷՆ կը գրեն թէ՝ Լոնտոն գացող շոգենաւով մը 1,700,000 տոլար ոսկեդրամ ղրկուած է հոն։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՍԵՐՊԻԱ.— Վիեննայի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ կը հաւաստուի թէ Ռուսիոյ և Սերպիոյ հաշտուիլը՝ կոմս Կոլուխովսքիի միջնորդութեամբը եղած է։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ Լանթէռն լրագիրը քահանայի մը նկատմամբ զրպարտութիւններ ըրած ըլլալուն համար 200 Ֆր. տուգանքի դատապարտուած է։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ ՎԵՀ. ԿԱՅՍԵՐ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ արժանացաւ երէկ, թէպէտ Ն. Սրբազնութիւնը կայսերական Պալատ գացած ատեն միւս հոգեւոր պետերը արժանացած էին արդէն նոյն պատւոյն, և իրենց ժողովրդեան շնորհաւորութիւնները անձամբ յայտնած էին Ն. Կ. Վեհափառութեան։ Պալատան արարողապետ Վսեմ. Իպրահիմ պէյի հրաւիրանօք Ն. Սրբազնութիւնը ներկայացաւ Վեհ. Կայսեր, և Անոր Ծննդեան տարեդարձին առթիւ հայ ժողովրդեան բարեմաղթութիւնները յայտնեց, աւելցնելով որ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ կատարուած գոհաբանական աղօթքին աւարտումէն յետոյ եկած ըլլալով, միւս հոգեւոր պետերու հետ չէր կրցած ներկայանալ. բայց բարեբախտ կը սեպէ ինքզինքը, որ Վեհ. Կայսրը բարեհաճած էր այդ պատիւն արժանացնել Հայոց ազգին հոգեւոր պետին ալ։ Վեհ. Սուլթանը իր բարձր գոհունակութիւնը յայտնեց Ս. Պատրիարք Հօր մատուցած ուղերձին և ըրած բարեմաղթութեանց ինչպէս նաև իր պաշտօնավարութեան մասին, և հրամայեց Իր կայսերական բարեւները հաղորդել հայ ժողովրդեան, որ միշտ իր շնորհաց արժանացած է։

Ս. Պատրիարք Հայրը Պատրիարքարանի վերաբերեալ գործերու մասին ուրիշ խնդրագիր մըն ալ ներկայացուց Վեհ. Կայսեր, եւ կրկին անգամ բարեմաղթութիւններ ընելով, մեկնեցաւ Ն. Վեհափառութեան ներկայութենէն, և այցելութիւն տուաւ առաջին սենեկապետ Հաճի Ալի պէյի և Ա. քարտուղար Թահսին պէյի։

ԲԱՐԵՄԱՂԹԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔ կատարուեցաւ երէկ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր որուն շուրջը կը գտնուէին Տ. Մեսրոպ Արքեպ. Տ. Հմայեակ, Տ. Մկրտիչ և Տ. Գէորգ եպիսկ.ները, վարդապետներ և քահանաներ, Տիգրան էֆ. Եուսուֆեան, Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեան, Ժողովոց և Խորհրդոց անդամներ,

Պատրիարքարանի պաշտօնէութիւնը, Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէ ոմանք, Գալֆաեան որբանոցի Երանուհի մայրապետը, ինչպէս նաև այր և կին ժողովուրդ։

Շարականներու երգեցողութիւններէ յետոյ, Վահան Վ. Ցակոբեան գիրք մը և Միրտիչ եպսկ. Վեհապետեան Աւետարան մը կարդացին, ուրկէ վերջը Ս. Պատրիարք Հայրը բեմ ելլելով, Պօղոս առաքեալին «Մանաւանդ վասն Թագաւորաց աղօթել» խօսքը բնաբան ընելով՝ բացատրեց թէ ազգականաց, բարեկամաց համար աղօթելով, անոնց հետ բարոյական հաղորդակցութեան ամուր կապ մը կը հաստատենք, իսկ եթէ առաքեալը կը պատուիրէ աղօթել մանաւանդ վասն Թագաւորաց, այն է պատճառը որ անոնք աշխարհի խաղաղութեան և անդորրութեան միակ գրաւականն են. «Հետեւաբար այդ պատճառաւ հաւաքուած ենք այսօր. ըսաւ, աղօթելու Ն. Կ. Վեհափառութեան համար Իր Ծննդեան Տարեդարձին առթիւ»։ Ն. Սրբազնութիւնը բացատրեց թէ՝ ի՛նչպէս Հայ ազգը դարերէ ի վեր իր ազգութիւնը, եկեղեցին և լեզուն պահած է Կայս. կառավարութեան հովանաւորութեան ներքեւ, և մաղթեց որ դեռ երկար տարիներ վայելէ Վեհ. Սուլթանի շնորհները։ Ն. Սրբազնութիւնը մաղթանքներ ըրաւ նաև նախարարներու և բարձրաստիճան պաշտօնատարներու, և ներկաները այս աղօթքներուն ձայնակցեցան «ամէն»ներով։ Ապա պահպանիչով օրհնեց ժողովուրդը։

ԵՐԷԿ ԵՐԵԿՈՅ ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր, Վահան Վ. Ցակոբեան Պատրիարքարանի մէջ ընդունեց այցելութեան եկող պաշտօնական անձերը, և զանոնք պատուասիրեց, բարեմաղթութիւններ ընելով վասն արեւշատութեան Ն. Կ. Վեհափառութեան։ Ինչպէս Պատրիարքարանը, նոյնպէս Երուսաղեմատունը, Ազգ. Հիւանդանոցը. Խասգիւղի Գալֆաեան Որբանոցը, Ս. Պատրիարք Հօր Բերայի բնակարանը, Փոխանորդ Սրբազանին տունը ի Սամաթիա չքեղապէս լուսազարդուած էին։

ՕՐԹԱՔԵՕՅԷՆ մեզ կը գրեն թէ, անցեալ կիրակի օր Տ. Վահրամ Սրբազան իր քարոզին մէջ ազդու կերպով բացատրեր է ներկայ ձմրան եղանակին մէջ գաւառացի կարօտելոց վիճակը, որոնց մօտէն գիտակցութիւն ունի երբեւ Նպաստից յանձնաժողովոյ անդամ։ Այս հրաւէրէն ազդուած, մէկ քանի անձեր պատարագէն յետոյ Ն. Սրբազնութեան յանձներ են նպաստի գումար մը, որ այս օրերս կը ղրկուի Ս. Պատրիարք Հօր։ Նամակագիրը կը հացնէ մեզ թէ լաւ չըլլա՞ր որ ուրիշ թաղերու մէջ ալ այս կարգի հրաւէրներ ըլլան, այժ տալու համար Ս. Պատրիարք Հօր անցեալներս ուղղած շրջաբերականին, որ մէկ անգամ միայն կարդացուեցաւ, մինչդեռ ամէն հանդիսաւոր պարագայի մէջ ժողովուրդը իր բարեգործական պարտականութիւնները կատարելու պէտք է յորդորել։

ՄԱՐԶՈՒԱՆՈՒ վանքին միաբան Գէորգ Վ. Իբրանոսեան, կը գրէ Պատրիարքարան և կը թախանձէ որ զինքը պաշտօնով ուրիշ տեղ մը փոխադրեն, որովհետեւ Մարզուանցիներու ընթացքէն, այլ եւս վանքին մէջ միաբանութեան գոյութիւնը անկարելի եղած է։ Գէորգ Վ. այս առթիւ կը գրէ թէ՝ ինք Զաւէն Ծ. Վ.ի դիմում ըրած չէ պաշտօնի համար ինչպէս ասկից առաջ գրած էին Պոլսոյ Թերթերէն ոմանք։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

19 Դեկտեմ. 1899

Ֆրանսական 3% գացուեցաւ	99.37
Րէժի	281.
Թոնսոլիտ	22.40
Երկաթուղի	122.50
Իտալական 5%	93.10
Պանգ Օթթօման	554.
Սպանիական	65.20
Թրանսվալ	44.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

(Այս առտուան)

ՊԱՇՏՕՆՆԵՐ.— Ֆիզան գաւառակի գայմագամ անուանեցաւ Հայֆա գաւառակի նախորդ գայմագամ Մահմուտ պէյ։

Քերքիւք գաւառակի նախագահ ատեանին պատժական ճիւղի նախագահ անուանեցաւ Հէքքեարիի նախագահ ատենի պատժական ճիւղի նախագահ Մուսթաֆա Նուրի էֆ., որուն յաջորդեց Պայազիտի նախագահ ատենի ընդհ. դատախազի օգնական Արիֆ Հիքմէթ էֆ., և անոր ալ յաջորդեց Իրաւագիտական վարժարանի շրջանաւարտ Իպրահիմ Ֆէվզի էֆ.։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Ականաւոր Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Իտալիոյ Թագաւորին եղբօրորդի Թուրինոյի կոմսին։

ՇՔԱԴՐԱՄ.— Իմթիյազի ոսկի և արծաթ շքադրամ տրուեցաւ Իտալիոյ Կ. Պոլսոյ դեսպան Պ. Բանսաի։

ԱՑՏԸՆԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԷՆ արկածեալներուն համար հաւաքուած նպաստին վերջին ցուցակին գումարը եղած է 3,462,105$^5/_8$ գրուշ.

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ԾՆՆԴԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ.— Երէկ գիշեր մայրաքաղաքիս և բոլոր Թուրքիոյ մէջ ամէն տեղ բաքանչելի լուսավառութիւններ և հրախաղութիւններ եղան Վեհ. Սուլթանին ծննդեան տարեդարձին առթիւ։ Եըլտըզի Կայս. պալատան շրջակաները անթիւ և անհամար կանթեղներով և լապտերներով լուսազարդուած էին, և տեղ տեղ Օսմանիյէի, Իմթիյազի և Մէճիտիէի մեծադիր պատուանշաններ շինուած էին գեղեցիկ կերպով լուսազարդուած։ Արքունեաց հրամանատար Ղազի Օսման փաշայի ապարանքը, Նըշան Թաշիի մէջ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին, բոլոր նախարարներուն, ատագաններուն, քաղաքապետ Րըզվան փաշայի, Կայս. Պալատան Ս. քարտուղար Թահսին պէյի ապարանքները լուսազարդուած էին, և հրաւիրեալներու զանազան անուշեղէններ կըն. կը բաշխուէին։ Պէշիքթաշի մէջ Բարձր. Ցարութիւն փաշա Տատեանի և ուրիշ բարձրաստիճան պաշտօնատարներու տուները, և Պէշիքթաշի պահականոցը չքեղապէս լուսազարդուած էին։

—Շիշլիի և Բերայի մէջ ալ փայլուն լուսավառութիւններ եղան։ Մասնաւորապէս աչքի կը զարնէին Բանկալթիի մէջ Կայս. Անձնական Գանձուն Նախարար Վսեմ. Սագըզ Յովհաննէս էֆ.ի և Ալեկսիս էֆ. Բալըլեանի բնակարանները, Բանկալթիի զինուորական վարժարանը, Ս. Ցակոբայ հիւանդանոցը, Թագսիմի զօրանոցը։ Բերայի մէջ փայլուն կերպով լուսազարդուած էին նաեւ Հայ-Հռոմէականաց Պատրիարքարանը, Աբրահամ փաշայի քիւպը, Սըլանիտը են. են.։ Կալաթա-Սէրայի պահականոցը փայլուն կերպով լուսազարդուած էր։ Մեծ փողոցին երկայնքը կային նաեւ բազմաթիւ վաճառատուներ, որոնք լուսավառութիւններ կատարած էին։ Ղալաթիոյ մէջ Օսմ. Պանքան, Րէժին, Վոյվոտայի պահականոցը, Թիւնէլը, Սակարանը, Կամուրջին գլուխի Ազիզիյէ պահականոցը, Բրէստ Լիոնէն և ուրիշ հաստատութիւններ չքեղապէս լուսազարդուած էին։

—Պոլսոյ կողմը Բ. Դրան պողոտային վրայ գտնուող բոլոր խմբագրատուները, տպարանները. գրավաճառանոցները են. լուսազարդուած էին։ Բ. Դուռը. զանազան կառավարական պաշտօնատուները, Հանրային Պարտուց վարչութեան կեդրոնատեղին և Պետական պաշտօնատարներու բնակարանները, Սիրքէճիի կայարանը, Պաղչէ-Գաբուի մէջ Պին-Պիր Զէչիտ հանրաճանօթ վաճառատունը և ուրիշ բազմաթիւ վաճառատուներ և հաստատութիւններ գեղեցիկ կերպով լուսազարդուած էին։

—Մայրաքաղաքիս շրջակայ արուարձաններու մէջ ալ զանազան պետական և այլ պաշտօնատարներու բնակարանները և ուրիշ շէնքեր լուսազարդուած էին։

—Ոսկեղջիւրի մէջ գտնուող Օսմ. մարտանաւերը և նաւահանգստին մէջ խարսխող Օսմ. և օտար սպահականաւեր և ուրիշ բազմաթիւ շոգենաւեր. դրօշազարդուած և լուսազարդուած էին։

—Եւրոպական մայրաքաղաքներէ և գաւառներէն հասած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ՝ երէկ գիշեր խիստ փայլուն լուսավառութիւններ կատարուեր են, և օտար պետութեանց մօտ գտնուող Օսմ. դեսպաններու կողմէ հացկերոյթներ տրուեր են, որոնց մէջ Վեհ. Սուլթանին արեւշատութեան համար բար։ մաղթութիւններ եղեր են։

—Սօֆիայէ հասած հեռագիր մըն ալ կը ծանուցանէ թէ՝ երէկ գիշեր Պուլկարիոյ Կայս. քօմիսէրութեան պաշտօնատան մէջ խիստ փառաւոր հացկերոյթ մը տրուեր է, որուն ներկայ գտնուեր են Պուլկարիոյ վարչապետը, բոլոր նախարարները, Սօպրանիէի անդամ Իսլամ երեւելիները, կառավարական զանազան պաշտօնատարներ, և հրաւիրեալներու բազմութիւն մը։ Սեղանին վրայ բաժակ պարպուեր է Վեհ. Սուլթանին կենացը, և Ն. Կ. Վեհափառութեան արեւշատութեան համար մաղթանքներ եղեր են։

ՍԵԼԱՆԻԿԷՆ հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Միջերկրականի ռուս տորմիղին հրամանատար ծովակալ Վալրօն, որ այժմ հոն կը գտնուի իր տորմիղով, առջի օրը մէկ ամսուան արձակուրդ առնելով, շոգեկառքով Վիեննա ուղեւորեր է, հրամանատարութիւնը իր երկրորդին յանձնելով։

ՄԱՔՍՈՒՑԻՆ վերատեսչութիւնը հրահանգ ընդունած է Բ. Դուռնէն, մեծ ուշադրութիւն ընծայել մաքսատունէն անցուած ապրանքներու գնահատութեան գործողութեան։

ՊԱՏՈՒԱՍՏԻ ՏՈՒԳԱՆՔԸ.— Ինչպէս յայտնի է, ասկէ առաջ որոշուած էր որ իրենց զաւակները պատուաստել չտուող ծնողքներէն դրամական տուգանք մը առնուի։ Արդ՝ Քաղաքապետութիւնը, Պետական Խորհուրդին հարցուցած է թէ՝ ի՛նչ պէտք է ընել գանձուած այս տուգանքներու։ Պետական Խորհուրդը, խորհրդակցելէ ետքը որոշեց որ այդ գումարը Քաղաքապետութեան զանազան պէտքերուն գործածուի։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ Վարչութեան Ֆըրանսացի բաժնետէրերու պատուիրակ և Իմփէրիալ Ֆրանսէզի նախագահ հրամանատար Պէռժէ առջի օրը Բարիզ մեկնեցաւ, Ծնունդի տօնը իր ընտանեաց մօտ անցնելու համար։

ԻՐԷՑԼԻԻ ածխահանքէն մեծ քանակութեամբ հանքածուխ ղրկուած է Թունաստան, Հէլլէն նաւատորմին գործածութեան համար։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.—Արտաքին գործոց պաշտօնատունը, թղթատարական և հեռագրական տեսչութեան գանգատներուն վրայ, Հէլլէն կառավարութեան ծանոյց թէ՝ կառակ Թուրքեւհելլէն դաշնագրին մէկ քանի յօդուածներուն, Թեսալիոյ մէջ գտնուող Հէլլէն հեռագրական գործակալները հեռագիրներու յանձնուիլը կը յապաղեն։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ Ցունաց պատրիարքական ընտրութիւնները ամսոյս 22ին պիտի սկսին։ Պատրիարքութեան գլխաւոր ընտրելիներն են Նազարէթի և Տիւննէրիայի մետրապոլիտները։ Աղեքսանդրիոյ մէջ հրատարակուած լրագիրները կ՚ըսեն թէ պատրիարքարանի մէկ քանի կղերականներու դէմ բողոք բարձուեր է եգիպտական կառավարութեան։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷ հասած հեռագիր մը կ՚ըսէ թէ Պաղեստինի գերմանական կաթոլիկ ընկերութիւնը Դամասկոսի դրան մօտ ընդարձակ գետին մը գներ է, ուր որոշած է կառուցանել գերման ուխտաւորներու համար խոշոր պանդոկ մը։

ԻԶՄԻՐԷ ալ կը հեռագրուի թէ երէկ իրիկուն հոն հասեր է մայրաքաղաքիս Ֆրանսական դեսպանատան Մուէթ պահականաւը։ Բոսֆոր յածանաւակը որ մէկ քանի օրէ ի վեր հոն կը գտնուէր, ճամբայ ելեր է Պոլիս գալու համար։

ՊՕԷՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ.— Ռուսական Կարմիր Խաչի ընկերութեան կողմէ Թրանսվալ ղրկուելիք մասնախումբը, ռուս գեր-գնդապետ Կուրքոյի հրամանատարութեամբ, երէկ Օտէսա-Թ... ռուս շոգենաւով մայրաքաղաքս հասաւ։ Այս մասնախումբը, որ 30 հոգիէ կը բաղկանայ, այսօր նոյն շոգենաւով Բորդ-Սաիտ կը մեկնի. ուրկէ Մէսաժըրիի շոգենաւով մը Լորէնցօ-Մարքէզ պիտի երթայ, շոգեկառքով Բրեդորիա անցնելու համար։

—Բեդերսպուրկի հոլանտական գաղթականութիւնն ալ 90,000 րուպլի հանգանակելով Կարմիր Խաչի մասնախումբ մը պիտի ղրկէ Թրանսվալ՝ Պոլսոյ ճամբով։

ԿԱՅՍ. ԳՆԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆ.— Վեհ. Սուլթանը գնահատելով Արտաքին Գործոց նախարար Վսեմ. Թէվֆիք փաշայի բազում ծառայութիւնները, բարեհաճած է անոր շնորհել պատուոյ սուր մը՝ ադամանդներով զարդարուած։

ԹՂԹԱԲԵՐԸ.—Վիեննայի շրջակաները տեղացող առատ ձիւնին պատճառաւ վիեննական թղթաբերը մայրաքաղաքս չհասաւ։

ՏՕՔԹ. ԹԱԳԻՈՐԵԱՆ ԷՖ. որ Բարիզի ոստիկանութեան բժիշկն է, այս անգամ ֆրանսական կառավարութեան կողմէ ոսկեայ շքադրամի մը արժանացեր է։

ՌՈՒՍ ՑԱՐ Նիքոլա Բ. կայսեր տօնախմբութեան տարեդարձին առթիւ առջի գիշերը ռուս դեսպանատան մէջ մեծ հացկերոյթ մը տրուեցաւ, որուն ներկայ գտնուեցան մէկ քանի դեսպաններ են։ Աղանդերի պահուն դեսպան Պ. Զինովիէվ բաժակ պարպեց Նիքոլա Զարին և Սեւ Լերան իշխանին կենացը։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳԻԾ.— Բուլկարիա Գօյեանովէնց կ՚ըսէ թէ՝ որոշուած է Բէշիքթան Կ. Պոլսոյ կցող հեռագրական նոր գիծ մը հաստատել։

ՀԵԼԼԷՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՂԸ.— Քրուպի զինագործարանին Աթէնքի ներկայացուցիչը Ցունաստանի ծովային պաշտօնատան շահաւէտ առաջարկներ ըրած է, Հէլլէն տորմիղին արագահրաւած թնդանօթներ և ռազմամթերք մատակարարելու համար։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.—Դեկտ. 11էն 18 կ. Պոլսոյ մէջ 246 մահ պատահած են. ասոնց 3ը՝ կեղծմաշկէ, 1ը հարսանիթէ, 5ը ժանտատենդէ և 24ը չնչափողի հիւանդութիւններէ։

ԳԱՀԻՐԷԷ Խարթում երկարող երկաթուղւոյ գիծին բացումը յառաջիկայ յունուար 4ին մեծ հանդէսներով տեղի պիտի ունենայ,

ՑՈՒՐՏԸ ԵՒ ՁԻՒՆԸ.— Մայրաքաղաքիս և գաւառներուն մէջ ցուրտը յանկարծ սաստկացաւ։ Վերջերս Սըերդի մէջ վերջին աստիճան սաստիկ փոթորիկ մը տեղի ունեցեր է, ձիւնով խառն։ Քաղաքին բոլոր ջուրերը սառեր են։ Պիթլիզի մէջ ալ սաստիկ ցուրտ ընել սկսեր է։ Վանի կողմերն ալ լեռներուն վրայ մեծ քանակութեամբ ձիւն տեղացեր է, և ջերմաչափը զերոյէն 15 աստիճան վար է եղեր։ Վան գացող կին մը ճամբան սառեր է։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՆՏՈՆ, 18 Դեկտ.— Մարէշալ Լորտ Րոպէրցս, որ հարաւ-Աֆրիկէի բանակին ընդհանուր հրամանատար անուանուած է, Իռլանտայի զօրաց ընդհանուր հրամանատարն էր։

ԳԱՀԻՐԷ.—Զօր. Լորտ Քիչընըր ուրբաթ օրը հոս կը սպասուի Խարթումէն։ Բարեյոս պիտի երթայ հնար եղածին չափ շուտով։

ԼՈՆՏՈՆ.— Բրեդորիայէն կը հեռագրեն թէ Պարքլիի (Բարեյոյս) 900, Պարքլի Իսթի՝ 2000, և Պըրկըրստորբի 1500 անգլիահպատակներ Պօէրներուն միացած են։

—Պատերազմին սկիզբէն ի վեր Անգլիացիներու ունեցած կորուստին պաշտօնական թիւն է 7049 մեռեալ, վիրաւոր եղերի, որոնց 425ը սպայ։

—Պօէրները իրենց բանակետղը Սթըրմպէրկ փոխադրեցին։

—Մըտտըր-Րիվըրէն դեկտ. 15 թըւով կը հեռագրեն Թայմզի.—«Այս առտու կատարուած հետազօտութենէ մը հասկցուած է թէ՝ Պօէրները երեք բանակետղ ունին Մըտտըր-Րիվըրէն հինգ մղոն դէպի Արեւելք։ Իրենց զօրքերու ընդհանուր թիւը 20 հազար հոգիի կը հասնի։

ՊՐԻՒՍԷԼ.—Լոնտոնէն կը հեռագրեն Էնտէբէնտանս Պէլժի.—«Զրոյց կը շրջի թէ՝ նախագահ Քրիւկէր Բարեյոյսի Աֆրիքանտըր դաշինքին միջնորդութեամբ ձեռնարկներ ըրեր է թշնամութիւնները դադրեցնելու և հաշտութեան դաշնագիրը կնքելու համար։» Միեւնոյն հեռագիրը կ՚ըսէ թէ՝ Բասութոլանտի և Օրանժ-Րիվըրի միջեւ գտնուած բոլոր երկիրը ապստամբութեան մէջ է։

ԼՈՆՏՈՆ.—Բարեյոյսի անգլ. զօրաց հրամանատար զօրավար Կէյթաքր իր զօրքերը և պաշարները Բըդըրսքրայէ Ստէրքսդրումէ փոխադրեց։ (Բըդըրսքրալ՝ երկաթուղւոյ գծին վրայ առաջին կայանն է Ստէրքսդրումի հարաւակողմը, ուր քաշուած էր զօրավար Կէյթաքր Սթըրմպէրկի պարտութենէն ետքը։

— Նաու-Բորդի (Բարեյոս) անգլ. զօրաց հրամանատար զօրավար Ֆրէնչ իր բանակետղը Արունտէլ փոխադրեց, (երկաթուղեաց գծին վրայ, Նաու-Բորդէն մէկ քանի քիլոմէդր դէպի հիւսիս։)

—Զօրս նոր զօրաբաժինները պիտի սպառազինուին։

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ.— Պատերազմական նախարար զօրավար Քուրօբադքին հեռագրաւ արտօնութիւն խնդրեց Թրանսվալի արտաքին գործոց նախարար Պ. Ռէյցէն, որպէսզի թոյլ տրուի Ռուս գնդապետ Ռոմէյքօ Կուրքօյի՝ պատերազմի գործողութիւններուն հետեւելու Պօէրներու կողմը։

ՏԸՊԼԻՆ.—Թրինիդի Քոլէճի ուսուցչական խորհուրդը պատուակալ տոքթոր անուանեց գաղթային նախարար Պ. Չէմպըրլէնը։ Նիստէն ետքը, 150 ցուցարարներ փողոցները շրջագայեցան հայրենասիրական երգեր երգելով։ Ցուցարարները Անգլիոյ դրօշը կը կրէին, զոր ոստիկանութիւնը գրաւեց, ընդհարումի մը տեղի չտալու համար Իռլանտացի ազգայնականներուն հետ։

ՎԻԵՆՆԱ.— Աւստրիոյ - Հունգարիոյ արտաքին գործոց նախարար կոմս Կոլուխովսքի, Աւստրիոյ վարչապետ Պ. Քլարի և Հունգարիոյ վարչապետ Պ. Զէլ տեսակցեցան Ֆրանձ-Եօզէֆ կայսեր հետ. երկու երկիրներու ծախքերու բաժինը որոշելու խնդրոյն մասին։

—Մէկ քանի լրագիրներ, արտատպելով Աւստրիոյ մէջ նախարարական տագնապի մը մասին տարածուած զրոյցները, կը հաւատեն թէ կացութիւնը դեռ անորոշ է, և կը ծանուցանեն թէ Նախարարաց Խորհուրդը պիտի գումարի վաղը (երէկ) Ֆրանձ-Եօզէֆ կայսեր նախագահութեամբ։

—Նիքոլա Զարին անուան տօնախմբութեան առթիւ, արքունիքին մէջ տրուած հացկերոյթին միջոցին, Ֆրանձ-Եօզէֆ կայսրը բաժակ պարպեց Զարին կենացը։

ԲԱՐԻԶ.— Երեսփ. Ժողովը 5000 Ֆր.ի վարկ մը քուէարկեց, Տիժոնի մէջ Կարիպալտիի յիշատակին արձան մը կանգնելու համար։

—Բարձրագոյն Ատեանը իր այս օրուան նիստին մէջ լսեց վկայութիւնը Լէզ... Բ...էի տնօրէն Պ. Տաիւմանի, որ նպաստաւոր խօսեցաւ Պ. Կէռէնի։ Ո և է միջադէպ չպատահեցաւ։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

Երէկ գիշեր մինչեւ ուշ ատեն գիշերուան հեռագիր չհաղորդուեցաւ մեր խմբագրատունը։

ՍՐԿԷ—ՆՐԿԷ

Աշխարհի ամէն կողմը քսակահատներ կը գտնուին. բայց Լոնտոնցիները կը գերազանցեն ամէնքն ալ. կ՚ըսուի նոյն իսկ թէ Լոնտոնի մէջ այդ արհեստին համար յատուկ գաղտնի դպրոց մը կայ ուր ամէն ազգէ աշակերտներ կ՚ընդունուին։

Վերջերս Պոլսոյ ժողովրդեան մէջ զրոյց մը կար թէ Լոնտոնի յիշեալ վարժարանէն վկայեալ խիստ վարպետ քսակահատ մը հոս կը գործէ այժմ, և իր ճարպկութեամբ բաւական ընտիր զոհեր ըրեր է։ Ոչ ոք կը ճանչնար զինքը։

Բան գործ չունեցող պարծենկոտ երիտասարդ կալուածատէր մը ուզեց խաղ մը խաղալ այդ համբաւաւոր ու անտեսանելի քսակահատին, և այս նպատակով առաւօտ մը խիստ չքեղ կերպով հագուելով դուրս ելաւ։ Վերարկուն չէր կոճկած. այնպէս որ բաճկոնը կը տեսնուէր, որուն ալ գրպանին մէջ, մէկ ծայրը դուրսէն տեսանելի կերպով, դրած էր բօրթմօնէ մը կատարելապէս պարապ, միայն թէ մէջը թուղթ մը դրած էր վրան չորս լեզուով հետեւեալը գրուած.

—«Օh, խաբեցի քեզի ծածուկ սատանայ։»

Առտուընէ մինչեւ իրիկուն ի զուր կը պտտէր Ղալաթիոյ և Բերայի բազմամարդ փողոցները. ի տես դնելով իր անձը...և բաճկոնը։ Վերջապէս բան մը չտեսաւ ու չզգաց։ Յուսահատ, որոշեց տուն դառնալ, ուրիշ օրուան թողլով վերստին փորձել։ Հետաքրքրութեամբ բօրթմօնէն բացաւ ու տեսաւ որ իր գրած թուղթը կը կենայ մէջը, բայց ապշութեամբ նշմարեց օտար գիր մըն ալ իր գրածին տակ։

«Օh, խաբեցի քեզի ծածուկ սատանայ» խօսքին ստորեւ գրուած էր.

—«Կը ծիծաղի՞ս վրաս, բամպակ ամիրայ»։

—?...

. ˙ . Ճաշարանի մը մէջ

—Կառսօն, ի՞նչ է այս, ապուրիս մէջ մազ մը կայ։

—Կը շնորհաւորեմ պարոնը... խիստ նրբատես աչքեր ունենալուն համար։

Ո՞ր յաճախորդն է որ տօմբոլմանի մը

դէմ կուգայ. չատ անգամ կը կլլէ ապուրը։

.՛. Եկեղեցւոյ մը մէջ.

Տասներչորս տարեկան տղայ մը որ կնքահայր պիտի ըլլար, նախապէս մօրը կը հարցնէ.

—Մայրիկ, մէկ աղուոր անուն մը դրնե՞մ.

—Հիմա մոտէ է, օգլում, անունը երկուք կը դնեն։

Քիչ յետոյ կնունքի արարողութեան ժամանակ քահանան փոքրիկ կնքահօր կը հարցնէ.

—Ի՞նչ է անունը։

—Երկուք, Տէր Հայր։

Խնդիրը կը լուծուի առանց ... ետնօզի։

.՛. Վոսփորի չոգենաւերէն մէկուն վերնայարկը խիստ գեղեցիկ օրիորդ մը նստած է իր մօրը հետ. դիմացը նստած երկու երիտասարդներ հրապուրուած կը դիտեն զինքը։

Նոյն միջոցին մայրը աղջկանը կ'ըսէ.

—Աղջիկ սա բաքէթը քիչ մը բանէ։

—Կու՛զս տնեմ մէջը։

Գեղեցկութիւնը՝ առանց կրթութեան՝ տաք բայց անհամ ապուրի կը նմանի։

.՛. Ցիսուն տարեկան հասունկեկ երիտասարդ մը դրամօժիտով ամուսնանալու գաղափար ունենալով, կարծիք կը հարցնէր ծերուկ ոսկերչի մը.

—Ի՞նչ կ'ըսես, 500 ոսկի կուտան ինծի անչուշտ։

—Համբերէ տղա՛ս, դրամօժիտի գումարը երթալով կը չատնայ կոր. ասկէ 10 տարի առաջ [illegible] 100-200 ոսկի էր, հիմայ 3-400 է, 10 տարի վերջն ալ 7-800 պիտի ըլլայ. այն ատեն ամուսնացիր, չահաւոր կ'ելլաս։ Մ. Բ.

ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՅ

առթիւ եթէ կ'ուզէք ձեր նուէրները ճաչակաւոր և աժան գնել, հաճեցէք դիմել Պոլիս, Պին Պիր Ձէչիտ վաճառատունը։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՋԱՎՈՒՇ ՕՂԼՈՒԻ
ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹ

Բարակ և ընտիր սիկառի թուղթ գործածել փափաքողներուն կը յանձնարարուի Ջավուշ Օղլուի գործարանին սիկառի թուղթը, որ խաչխաչ նշանը կը կրէ։

Այս սիկառի թուղթը չատ տարիէ ի վեր մեծ յաջողութիւն գտած ըլլալուն համար, անոր բազմաթիւ կեղծերը ելած են։ Ուստի բուն իսկ Ջավուշ Օղլուի թուղթը ստուգիւ զանազանելու համար, խաչխաչ նշանը կրող թուղթերուն ամէն մէկ թերթին վրայ՝ առանց մելանի՝ և կնիքի ձեւով այդ նշանը, և թուրքերէն լեզուով «Ջավուշ Օղլու» գրուած պէտք է ըլլայ։ Դարձեալ «Սթանպօլ» անուն սիկառի թուղթերը՝ պէտք է դիտել թէ «Ջավուշ Օղլու» անունը և երկու սև նշան կը կրե՞ն։ 78—45

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք, ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք

ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ

Մեծ Հայ վաճառատուն պատրաստ եւ չափու վրայ հանդերձներու.—Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ, Հաճօբուլօ խան, Եօրաչէն վերնայարկի անկիւնը։

Թիւ 33

Այս վաճառատան տէրն և հիմնադիրն, Արտակ Մօսիկեան, չատ տարիներ այս արհեստով զբաղած, ուրիչներու հետ ընկերութեամբ հագուստի քանի մը վաճառանոցներ կազմակերպած, իւր փորձառութեան և ուղղամտութեան չնորհիւ, յաճախորդաց վստահութիւնն ու համակրութիւնն արդէն գրաւած ըլլալով, իւր այս ձեռնարկին մէջ ալ յաջողութեան ամէն պայմաններով կը ներկայանայ։

Առաջին կարգի վարպետ ձեւող մը միչտ ներկայ է վաճառանոցին մէջ.— ի վաճառ հանուած բոլոր հագուստներն, [illegible], վերջին նորաձեւութեան անթերի նմոյչներ են, խարդախ կերպասներ երբեք չեն գործածուիր. իսկ գիներու մասին մրցման գաղափար մը այն ատեն կարելի է ունենալ, երբ ապրանաց վրայ նշանակուած թիւերը տեսնէ մարդ։

Կը խնդուի ուչադիր կարդալ հետեւեալ խօսակցութիւն.

—Մեր ձմրան հագուստը Հաճի Շահին վաճառանոցէն առնենք։

—Բայց այդ վաճառանոցը խանին մէջտեղէն, երկար սանդուղով կ'ելլուի. ո՞վ պիտի հոգնի մինչեւ հոն։

—Կ'ելլանք, հոգ չէ, վաճառանոցին տէրը իր արհեստին մէջ չատ կարող ու փորձառու մէկն է. մեր ճաչակին համեմատ [illegible] և նորաձեւ հագուստներ ամէն տեղէ աւելի հոն պիտի գտնենք, եթէ ուզենք յատկապէս ձեւել կուտամք. գիներն այնքան աժան են որ կարծես թէ գործէ քաչուելու մտքով, ունեցած ապրանքները ձեռքէ հանելու կ'աչխատի։ 140 ղչ.ի բալթօներ հոն տեղ 96 ղչ.ի կը ծախուին։

—Ի՞նչպէս կը չահի ուրեմն

—Կը չահի որովհետեւ— Ա. Ընկեր չունի որ չահածը բաժնէ։ Բ. Անձնական ծախքն այնքան չափաւոր է որ ապրանքին գինը բարձրացնելու չի հարկադրուիր։ Գ. Զինքը ճանչցող և իրին համակրող չատ յաճախորդ ունի, ամէն մէկէն քիչ քիչ կը չահի բայց գումարն մեծ կ'ըլլայ։ Դ. Բախտաւորմամբ ուրիչներու, վաճառատան վարձքն և ծախքն խիստ աննչան են։ Ե. Քիչով գոհ ըլլալով կ'ըսէ «[illegible]»։

Վաճառատունը կիրակի օրերն բաց է — Վերջին գին — Մէկ Թիւն 2 ղչ.— Նորոգութեան աչխատութիւնները ձրի։

ՏՈՔԴՈՐ Ն. ՏԱՂԱՒԱՐԵԱՆ

Տեղափոխած է իր բնակարանը, Բերա, Իմամ փողոց, Թիւ 5։ Հիւանդ կ'ընդունի Բչ., Դչ. և Ուր. օրերը կէս օրէն վերջ, և կիրակի օրերը մինչեւ կէսօր։ 15—13

ՄԱՆՉԷՍԹԸՐ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1824ԻՆ

Դրամագլուխ և երաչխաւորութեան գումար 2,605,300 Անգ. ոսկի
Տարեկան [illegible] 831,217 »

ԱՄԵՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Ընկերութեան պատուաւորութեան համար կրնայ տեղեկութիւն առնուիլ Օսմ. Կայս. Պանքայէն

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

Ղալաթիա, Վօյվօտա թիւ 71, Ցակոբեան խան, Օսմ. Պանքային մօտ.

ԱՄԵՆՈՒՆ ՕԳՏԱԿԱՐ

Ամէն ոք կրնայ իր կեանքը ապահովագրել կամ զաւակներուն օժիտ կամ դրամագլուխ հայթայթել չաբաթական վճարումներով, սկսեալ 2 դահեկանէ, և այս ամէնն առանց բժչկական քննութեան։

ԱՅՍ ՏԵՍԱԿ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՂՆ Է

ՊԵՐԼԻՆԻ ՎԻՔԴՈՐԻԱ

ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԱՐԿԱԾՆԵՐՈՒ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
ՀԻՄՆԵԱԼ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱՒ 1853ԻՆ

Դրամագլուխ և պահեստք 239,189,580.—Ապահովագր. դրամագլ. 870,644,476

[illegible].—Միմիայն մէկ տարի չաբաթական մէկ Ֆր. վճարելով մարդ ցկեանս կ'ապահովագրուի, ընդունելու համար՝

1°. 10,000 Ֆր. եթէ մահ պատահի. 2°. 15,000 Ֆր.ի հասոյթ մը. եթէ խեղութիւն պատահի. 3°. 200 օր, 5 Ֆր. ամենօրեայ հատուցում մը, ի դէպ առժամանակեայ խեղութեան ծովու կամ երկաթուղիոյ, թրամուէյի և թիւնէլի արկածներու հետեւանքով։

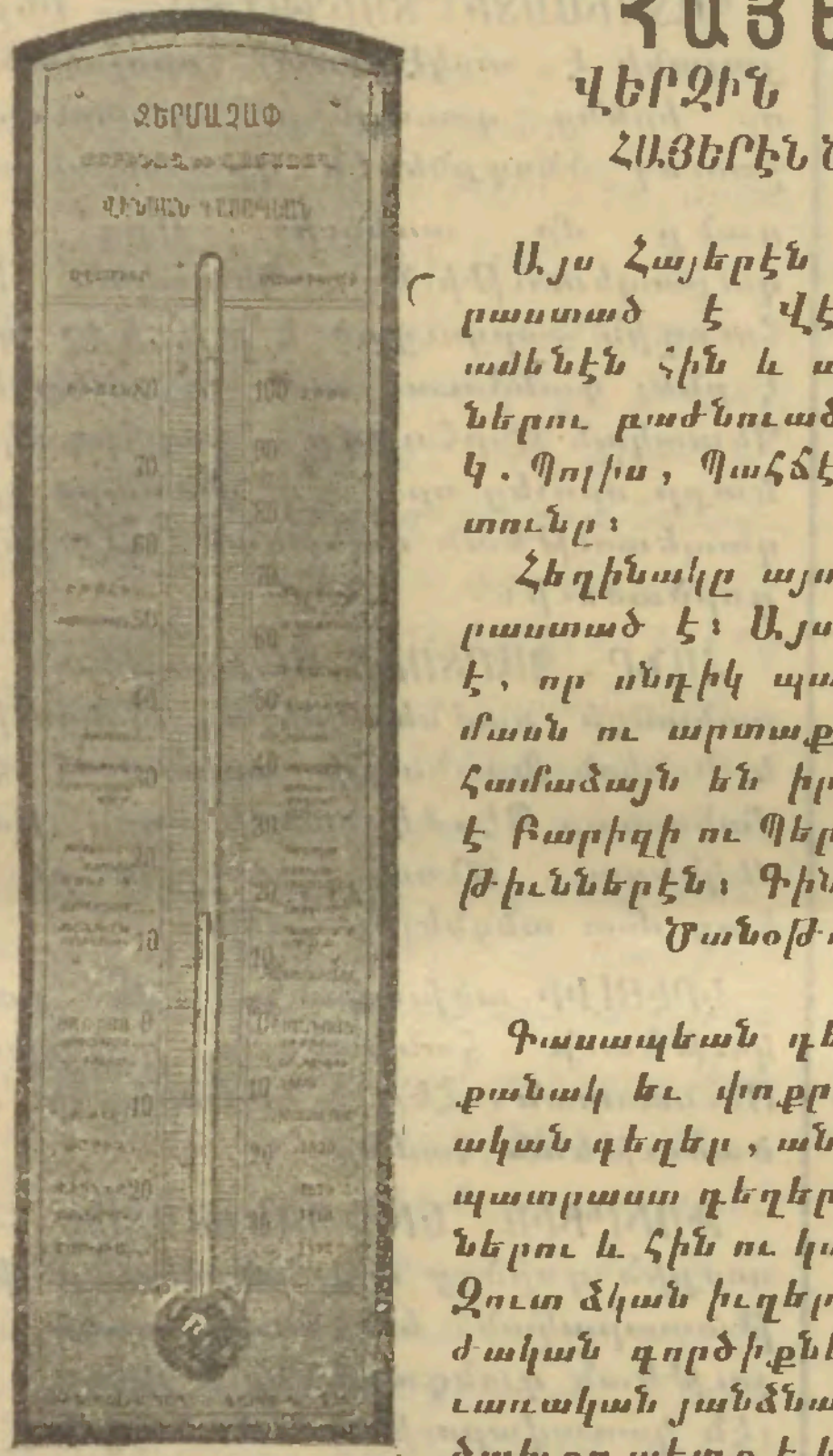
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ
Ցակոբեան Խան Թիւ 71 Ղալաթիա.
Դրամատուն Օսմանեան Կայս. Պանքան։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
Ցակոբեան Խան Թիւ 12, 13 Պոլիս.

Կը փնտռուին գործակատար—պաչտօնեաներ։ 52—12

ՀԱՅԵՐԷՆ ՋԵՐՄԱՉԱՓ

ՎԵՐՋԻՆ ԱՍՏԻՃԱՆ ՃԻՇԴ ԵՒ ԶԳԱՅՈՒՆ
ՀԱՅԵՐԷՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ ԲԱՑԱՏՐՈՒԱԾ

Այս Հայերէն ջերմաչափը, զոր մասնաւոր խնամով պատրաստած է Վէնսան Էֆ. Գասապեան, մայրաքաղաքիս ամենէն հին և պատուաւոր դեղավաճառը, չատ տեսակներու բաժնուած ըլլալով, այլ և այլ գներով կը ծախուի, Կ. Պոլիս, Պահճէ-Գարու Թիւ 7 Գասապեան դեղավաճառատունը։

Հեղինակը այս ջերմաչափը ճոխ ծանօթութեամբ պատրաստած է։ Այս նորահնար ջերմաչափը անոր համար ճիչդ է, որ սնդիկ պարունակող ապակեայ խողովակին ներքին մասն ու արտաքին ստորաբաժանումները վերջին աստիճան համաձայն են իրարու և անոնց ճչդութիւնը վաւերացուած է Բարիզի ու Պերլինի օդերեւութաբանական հաստատութիւններէն։ Գիներն հետեւեալներն են։

Ծանօթագրուած՝ մետաղեայ 20—25 ղչ.
» տախտակեայ 12—14—16—18 »

Գասապեան դեղավաճառատան մէջ կը ծախուին մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ, ամէն կարգի բժչկական և քիմիական դեղեր, անգլիական, ֆրանսական, ու իտալական պատրաստ դեղերու, հանքային ջուրերու, ընտիր քննաքներու և հին ու կազդուրիչ գիններու ամէն տեսակները. Զուտ ձկան իւղեր, լամթիքներ և բժչկական ու վիրաբուժական գործիքներու ճոխ հաւաքածոյներ, ևն. ևն. Գաւառական յանձնարարութիւններու փոխարժէքն ու ճամբու ծախքը պէտք է կանխիկ ղրկել։

ԱՒԵՏԻՍ ՊԷՅԼԷՐԵԱՆ

ՄԵՏԱՔՍԵՂԷՆԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Բերա, Մեծ փողոց թիւ 407
Կիւտիւկեան աքարբմանին տակ

Վաճառատանս մէջ կը ծախուի՝ Եւրոպայի վերջին նորաձեւութեան համաձայն եկած մետաքսէ կերպասներ, ինչպէս սեւ և գունաւոր տամաքններ, պլուզի և կարնիթիւրի կերպասներ, ծաղկենկար և պարզ թաւիչներ, զանազան դիպակներ, [illegible] համար գծաւոր և գոյնզգոյն մետաքսեղէններ, բօլօնէզներ, ևն., ևն։ Յաճախորդները գոհ պիտի մնան գիներուն չափաւորութիւն և ուրիչ ամէն տեսակէտներով։ 40—37

ԲԱԶԷ

Մահմուտ փաշա, Ապուտ էֆ. խան, թ. 5-6

ՇԻՒՔՐԱՆ

Համիտիյէ քիւրկ, քրամուէյի գծին վրայ, թիւ 7

Հայ վաճառատունք պատրաստ եւ չափու վրայ հանդերձից

Տեա՛րք,

[illegible]

Եթէ կը փափաքիք ճաչակաւոր, աժան և զուտ ֆրանսական և անգլիական կերպասներէ հագուստ ունենալ, պիտի փնտռէք, եթէ ուրիչ տեղ դիմէք՝ Հրեայ—գերման ոսկեզօծ վաճառատանց ապրանքները, դուք ալ գիտէք թէ Աւստրօ—գերման գործարանաց ստորին արտադրութիւններն են, իսկ տեղական խանութպաններն՝ իրենք ալ չգիտեն թէ ի՛նչ կը ծախեն, որովհետեւ հրապարակէն կը գնեն չախան սուղ գներով . . .

Հաճեցէք այցելել մեր վաճառատունները, և գնահատել մեր առաւելութիւնները։

Ահա մեր գներն.

Քօսթիւմ	100էն 240 դրուչ
Ուըտէնկօթ ժիլէ	160—240 »
Փարտըսիւ	120—170 »
Փանթալօն	30—80 »
Տղու հագուստ	25—60 »

Սակարկութիւն չկայ՝—Նորոգութիւն ձրի

ԹԻՒԸ 2 ՂՐՈՒՇ

Այս անունը կրող սպեղանին կրբուժէ մորթին վրայ յառաջ եկած բոլոր ուռոյցքները, բորոտութիւնը, յօդացաւը, [illegible]. ևն։ Ասկէ զատ մորթին վրայ բացուած բոլոր վէրքերը, պալարները և գաղղիական ախտէ մնացած վէրքի նչանները վերջնականապէս կը բուժէ։ Մորթին գոյնը կը գեղեցկացնէ և անոր փայլ մը կուտայ։ Այս սպեղանին կատարելապէս կը բուժէ յօդաձաւերէ յառաջ եկած խիթերը, և աչքի կափարիչներուն չուրջը առաջ եկած բորբոքումները։ Վերջապէս այս սպեղանին նման ուրիչ դեղ մը չկայ որ ասոր չափ կատարելապէս բուժէ մորթի հիւանդութիւնները և այրուածքները։

Վաճառման միակ կեդրոնատեղին է անգլիացի Պ. ԷՏՄՈՆՏ ՔԱՐՈՒԱՆԱՅԻ վաճառատունը, Ղալաթիա, Վօյվօտայի պահականոցին մօտ, Թիւ 95 և 97։ 24—9

ՏԱՐԱՊԱՅՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ԳՏՆՈՒՈՂ
ՎՃԱՌԱԿԱՆԱՑ, ՓԱՍՏԱԲԱՆԱՑ ԵՒՆ.

Կ. Պոլսոյ, գաւառներու և Եւրոպայի մէջ սեղանաւորական, առեւտրական և դատական գործեր ունեցող անձերէ, անոնք որ կը փափաքին գիտնալ թէ իրենց գործերը ի՛նչ վիճակի մէջ են, 30 ղրչ.ի դրոչմաթուղթ թող ղրկեն ՂԱԼԱԹԻԱ, ԻՋՋԷԹ ՓԱՇԱ ԽԱՆ, ԹԻՒ 9 ԱՆՏՈՆ ԱԼԻՔ ԷՖ.ի գրասենեակը, և անմիջապէս իրենց ուզած հարցումին պատասխանը կը ղրկուի։ Հեռագրով պատասխան ուզողները պէտք է հեռագրին ծախքն ալ ղրկեն։

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ» Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (46)

Ժ. ՄԱԹԷՅ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐ

«Ինչ տեսակ կին եղած կ'ըլլայ, եթէ կարող ըլլալով բաղդատութիւն ընելու ձեր երկուքին միջեւ, զայրոյթ չի ծագէր սրտիս մէջ, ամբողջ էութիւնս, հոգիս ու մարմինս չի յուզուէր, եթէ տակաւին բան մ'անոր թողուի այն Ֆէրնանտէն, զոր քու սէրդ կերպարանափոխ ըրաւ, բարձրացուց և հմտացուց ճչմարիտ սիրոյ զգացումին, ինչպէս իւր անկախութեան և իսկական արժանիքին։»

23

ՖԷՐՆԱՆՏԻ ՏՈՄՍԱԿԸ

Նոյն միջոցին Բօլ տը Ռիչմօն իւր առանձնական սենեակը մտեր էր, ընկճած, ջախջախուած, չուարած։

Կը վախնար, վասն զի վերջին ծայր վատ էր, ինչպէս որ կրցաւ նչմարուիլ, և Ֆէրնանտ ալ գիտէր երկար ժամանակէ ի վեր։

Մարդ մը, ինչ որ ալ ընէ, չի կըրնար իւր տկարութիւններէն բան մը ծածկել հետը ապրող կնոջմէն։

Ֆէրնանտի սիրտը վիրաւորող առաջին հարուածն այս եղած էր։

Մարդու մը վրայ քաջասրտութիւն չի գտնուիլը, կնոջ մը արհամարհանք ներչնչող առաջին բանն է։ Որչափ և ստորնացած ըլլայ կին մը, չի կրնար համակրութիւն զգալ այնպիսի մարդու մը վրայ. կը զզուի անկէ, չուզեր հըրնազանդիլ անոր։ Ամուսնի մը վրայ տեսնուած կոռովի և քաջասրտութեան առաւելութիւնն է այն միակ նկատառութիւնը, որ կրնայ քաղցրացընել ամուսնացեալ կնոջ մը գերութիւնը, որուն դատապարտուած է օրէնքով, մանաւանդ սիրտ և խելք ունեցող կընոջ մը համար, ինչպէս էր Ֆէրնանտ ի ծնէ, և ինչպէս որ Ֆէրնանտ մնացեր էր՝ հակառակ այն սարկական կեանքին, որուն վարժեցընել ուզեր էր ամուսինը։

Վախ ունէր, ըսինք. բայց միանգամայն կատաղութիւն կ'զգար իւր կնոջ ընդվզելուն և զինքն ա՛յն աստիճան նուաստ վիճակի մը մէջ դնելուն վըրայ։

Իւր գաղտնիքին տէր, կրնա՛ր մէկ խօսքով ոչնչացընել զինքը։

Սպառնացեր էր, և ինքն ալ գլուխ ծռեր էր։

Փոխուեր էին դերերը։

Այսուհետեւ ինք էր ստրուկը։

Ուրիչ զգացում մ'ալ կը խառնուէր իւր կատաղութեանն ու սարսափին հետ։

Ֆէրնանտ կը պրծէր ձեռքէն։

Արդ, Ֆէրնանտ դեռատի էր և գեղեցիկ, և՝ առանց զայն սիրելու՝ որովհետեւ Տիանը կը սիրէր, —եթէ կըրնայ սիրել կոչուիլ զգայութեանց և երեւակայութեան կրկին վատթարումը, որ զինքն իրմէ տարուօք կնկան մը ձեռքը կը մատնէր,—սովորութիւն ըրեր էր տիրել Ֆէրնանտի վրայ, եւ կ'ուզէր իւր տանը մէջ գտնել այն զբօսանքը, երբ իւր ապօրէն յարաբերութիւնն ամէն աչքէ ծածկելու հարկը զրկէր զինքը կոմսուհւոյն տարփանաց ապաստանէն։

Մէկուն հետ աչակերտ, միւսին հետ վարպետ, այս էր իւր կենաց ամբողջութիւնը։

Հիմա, լմնցած էր, բոլորովին լըմնցած...։

Ֆէրնանտ գիտէր, բայց ոչ ամէն բան... բարեբաղդաբար։

Գիտէր ապօրէն յարաբերութիւնն, բայց չէր գիտեր անկէ զաւակ մը ծընած ըլլալը։

Եթէ գիտնար, անչուչտ անոր ալ խօսքը կ'ընէր, կամ գէթ ակնարկութիւն մը։

Այսպէս, Ֆէրնանտի հետ ամուսնութիւնը, որ կոմսուհւոյն և իրեն ապօրէն յարաբերութիւնը ծածկելու, գըլխունուն վրայ կախուած չանթը հեռացնելու ծառայած էր, այն ամուսնութիւնը որ ամուսնին և հօր կասկածները թմրեցնելու, անդորրելու, ծառայած էր, այժմ իրեն դէմ կը դառնար, և կը դադրէր ապահովութիւն մ'ըլլալէ, այն վայրկենին որ Ֆէրնանտ գիտէր ամօթալի գաղտնիքը։

—Եւ խօսք տուի որ չիմացնեմ երբեք Տիանի ,կ'ըսէր ու կը կրկնէր ինքնիրեն իւր անզօր կարողութեան բորմոքին մէջ։

«Արդարեւ ալ այնպէս պէտք էր, թերեւս այս էր լաւագոյն միջոցը... վասն զի բուռն հոգի մ'է...։

«Ո՛վ գիտէ ի՛նչ ծայրայեղութեան կը դիմէ երբ գիտնայ թէ ի՛նչ սպառնալիքի ներքեւ պիտի ապրինք այսուհետեւ։

Բօլ սարսափի սարսուռ մը զգաց։

«Այնպիսի կի՞ն մ'է, որուն անվեհերութիւնը զարհուրեցուցած է զիս։

«Ո՛չ, ո՛չ... աւելի լաւ է որ չի գտնայ...։

«Վասն զի չատ հաւանական է նաեւ որ ինձի ալ բարկանայ... իմ անխոհեմութեանս... իմ մոռացումիս վերագրէ...։

«Անիծեա՛լ նամակ։

«Պէտք է սակայն զգուչացընել զինքը... առանց իրեն ըսելու թէ Ֆէրնանտ իմացած է ինչ որ պէտք էր միչտ անգիտանար, նչմարել տալ իրեն թէ կը վախնամ որ կասկածի գացած ըլլայ...։»

Բօլ տը Ռիչմօն զարհուրելի գիչեր մ'անցուց, դառնալով և դառնալով իւր առանձին անկողնին մէջ ամենադժնդակ տենդոտութեամբ և ահռելի տեսիլներով, զորս սարսափը կը ներկայէր իւր յուզեալ երեւակայութեան, անիծելով զՖէրնանտ, զոր կ'ատէր հիմա այն յած ու վայրագ ատելութեամբ զոր իրեն պէս վատ մը կրնար զգալ այն կնոջ դէմ որ կը պրծէր իւր ձեռքէն, և միանգամայն վտանգաւոր կ'ըլլար իւր ապահովութեանը համար։

(Շարունակելի)